

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

17.00 часова / Новосадско позориште, Мала сцена

Промена на Стеријиним позорју

Јавно читање драма студената драматургије

Академије уметности Нови Сад

Стефан Тајбл: FLEISCHMAN

Редитељ: **Немања Лековић**

Читају:

**Јелена Лончар, Александра Пејић, Урош Младеновић,
Никола Јаношевић, Александар Сарапа, Давид Мијатовић**

Продуцент: **Милица Милићевић**

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Проглашење и уручење Стеријиних награда

—●—

Концерт

„ПЕСНИЦИ С МУЗИКОМ“

Милан Кораћ, Милош Зубац и Немања Нешић

**Омаж: Ј. Ј. Змај, Милош Црњански, Владислав Петковић Дис, Добриша Цесарић,
Милутин Бојић, Мирослав Антић, Перо Зубац, Милован Данојлић, Милош Галетин**

СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ

Такмичарска селекција

Извештај Жирија

Жири Шездесет четвртог Стеријиног позорја – **ЏЕВАД КАРАХАСАН**, књижевник, председник Жирија, **АНДРЕА ЈАНКОВИЋ**, глумица, **ДОРА ДЕЛБЈАНКО**, драматуршкиња, **ДРАГИЦА ЛАУШЕВИЋ**, костимографкиња, и **ДУШАН ПЕТРОВИЋ**, редитељ, видео је од 26. маја до 3. јуна 2019. године осам представа у такмичарској селекцији. На завршној седници, одржаној 3. јуна 2019, Жири је закључио:

Овогодишње Позорје понудило је два погледа на театар и два типа театарског рада. Један је онај који се ослања на класичне драмске и театарске принципе, који дакле рачуна с високо артикулисаним ликом, сижеом који се развија у складу с неком иманентном логиком, са субјектом (а субјект је увек онај који говори) и његовим гласом. Други тип је онај у којем говорећи субјект није особа то јест лик, него група, театар колектива који се одриче артикулације за љубав гласноће. Избор који је овогодишње Позорје понудило показао је да су ова два типа театра комплементарна а не међусобно супротстављена, да њихов однос није конфликт него драмска напетост. Зато је Жири овогодишњег Позорја имао тежак и леп задатак – ваљало је нашим одлукама сачувати драмску напетост, као темељ избора, а истовремено показати комплементарност типова театра заступљених у избору. Чињеница да су одлуке Жирија углавном донесене већином гласова сведочи о томе да смо имали тежак и леп задатак, који смо озбиљно схватили.

ОДЛУКА

Стеријина награда за најбољу представу – ХАСАНАГИНИЦА, по мотивима драме Љубомира Симовића, режија Андраш Урбан, Новосадско позориште/Újvidéki Színház. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за текст савремене драме – ВИДА ОГЊЕНОВИЋ ЗА КОЗОЦИД, режија Вида Огњеновић, Градско позориште Подгорица (Црна Гора). Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за режију – КОКАН МЛАДЕНОВИЋ за КАРОЛИНУ НОЈБЕР Небојше Ромчевића, Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Република Српска – Босна и Херцеговина). Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за драматургију – ВЕДРАНА БОЖИНОВИЋ за представу ХАСАНАГИНИЦА, по мотивима драме Љубомира Симовића, режија Андраш Урбан, Новосадско позориште/Újvidéki Színház и **М.И.Р.А.**, концепт и режија Андраш Урбан, Битеф Театар Београд. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за глумачко остварење:

ИГОР ЋОРЂЕВИЋ – за улогу **Професора** у представи **КОЗОЦИД** Вида Огњеновић, режија Вида Огњеновић, Градско позориште Подгорица (Црна Гора). Одлука је донета једногласно.

ЈОВАНА ГАВРИЛОВИЋ за улогу **Петрије градске** у представи **ПЕТРИЈИН ВЕНАЦ** према роману Драгослава Михаиловића, режија Бобан Скерлић, Атеље 212 Београд. Одлука је донета једногласно.

МАРТА БЕРЕШ за улогу **Хасанагинице** у представи **ХАСАНАГИНИЦА**, по мотивима драме Љубомира Симовића, режија Андраш Урбан, Новосадско позориште/Újvidéki Színház. Одлука је донета једногласно.

МИРЈАНА КАРАНОВИЋ за глумачко остварење у представи **М.И.Р.А.**, концепт и режија Андраш Урбан, Битеф Театар Београд. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за сценографско остварење – ГЕРОСЛАВ ЗАРИЋ за представу **КОЗОЦИД** Вида Огњеновић, режија Вида Огњеновић, Градско позориште Подгорица (Црна Гора). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за костимографско остварење – ТАТЈАНА РАДИШИЋ за представу **ПЕТРИЈИН ВЕНАЦ** према роману Драгослава Михаиловића, режија Бобан Скерлић, Атеље 212 Београд. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за оригиналну сценску музику – ИРЕНА ПОПОВИЋ за представу **ХАСАНАГИНИЦА**, по мотивима драме Љубомира Симовића, режија Андраш Урбан, Новосадско позориште/Újvidéki Színház; **М.И.Р.А.**, концепт и режија Андраш Урбан, Битеф Театар Београд; **КАРОЛИНА НОЈБЕР** Небојше Ромчевића, режија Кокан Младеновић, Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Република Српска – Босна и Херцеговина). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценски говор – др **ДЕЈАН СРЕДОЈЕВИЋ** за представу **ЗЛА ЖЕНА** Јована Стерије Поповића, режија Ива Милошевић, Народно позориште/Narodno kazalište/Népszínház Суботица. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за сценски покрет – **ИСТА СТЕПАНОВ** за представу **ЗЛА ЖЕНА** Јована Стерије Поповића, режија Ива Милошевић, Народно позориште/Narodno kazalište/Népszínház Суботица. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић ” за најбољу младу глумицу – **МИЛИЦА СУЖЊЕВИЋ** за улогу **Султане** у представи **ЗЛА ЖЕНА** Јована Стерије Поповића, режија Ива Милошевић, Народно позориште/Narodno kazalište/Népszínház Суботица. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић ” за најбољег младог глумца – **ИВАН МАРКОВИЋ** за улогу **Добривоја** у представи **ПЕТРИЈИН ВЕНАЦ** према роману Драгослава Михаиловића, режија Бобан Скерлић, Атеље 212 Београд. Одлука је донета једногласно.

ОСТАЛЕ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ

Стеријина награда за нарочите заслуге на унапређењу домаће позоришне уметности и културе
Управни одбор Стеријиног позорја, на седници одржаној седмог децембра 2018. одлучио је да се **Стеријина награда за нарочите заслуге на унапређењу домаће позоришне уметности и културе додели СВЕТЛАНИ БОЈКОВИЋ, глумици.**

Стеријина награда за позоришну критику „Миодраг Кујунџић” равноправно се додељује **АЛЕКСАНДРУ МИЛОСАВЉЕВИЋУ** за критику **М.И.Р.А.** (истоимени ауторски пројекат Андраша Урбана, БИТЕФ театар Београд), објављену на Трећем програму Радио-Београда и **АНДРЕЈУ ЧАЊИЈУ** за критику **Двадесет четири сајта до револуције** (за представу *Олимп: у славу културне традиције*, ауторски пројекат Јана Фабра, у извођењу *Компаније Трублејн* из Антверпена, Белгија, изведене на 51. БИТЕФУ), објављену у оквиру програма *Сумњива лица*, који реализује Удружење позоришних критичара и театролога Србије, кроз пројекат *Кријичарски караван* и под покровитељством Министарства културе и информисања Републике Србије. Одлуку је доделио Жири у саставу: Мирослав Радоњић (председник), Иван Меденица и Мирослав Стајић, чланови. Одлука је донета једногласно.

Жири Округлог стола критике Стеријиног позорја: Александар Милосављевић (председник), Ана Тасић и Игор Бурић донео је одлуку да **Стеријину награду „Дејан Пенчић Пољански” Округлог стола критике за најбољу представу додели остварењу М.И.Р.А., концепт и режија Андраш Урбан, Битеф Театар Београд.** Одлука је донета једногласно.

НАГРАДА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Награду публике 64. Стеријиног позорја за најбољу представу (просечна оцена 4,66) добило је остварење **КОЗОЦИД** Виде Огњеновић, режија Вида Огњеновић, Градско позориште Подгорица (Црна Гора).

Гласање публике за најбољу представу

Козоцид – 4,66

Петријин венац – 4,42

Каролина Нојбер – 4,29

Итака – 4,22

М.И.Р.А. – 4,18

Хасанагиница – 4,13

Кућа лутака. Лечење – 3,89

Боливуд – 3,78

Неустрашиве – Као и све слободне дјевојке – 3,74

Киклоп – 3,74

Зла жена – 3,52

НАГРАДА „ДНЕВНИКА ”

Једногласном одлуком Жирија у саставу Игор Бурић (председник), Нина Попов и Наташа Пејчић, Награда редакције новосадског листа „Дневник” за уметничко остварење додељује се **МАРТИ БЕРЕШ** за улогу **Хасанагинице** у представи **ХАСАНАГИНИЦА**, по мотивима драме Љубомира Симовића, режија Андраш Урбан, Новосадско позориште/Újvidéki Színház.

НАГРАДА ПРОДУЦЕНТСКЕ КУЋЕ „SCOMEDIASCO” ЗА ЕПИЗОДУ

Жири у саставу Даринка Николић, председница, Соња Дамјановић и Теофил Панчић једногласно је одлучио да награду добије **ТИХОМИР СТАНИЋ** за улогу **Љубише** у представи **ПЕТРИЈИН ВЕНАЦ** према роману Драгослава Михаиловића, режија Бобан Скерлић, Атеље 212 Београд.

ИНТЕРВЈУ

**Маја
Пелевић**
списатељица и
редитељка „Боливуда“

Потребно је једно колективно: „Радије не бих“

Драмска списатељица, редитељка, неко ко се кроз писање истински бори за слободу говора и мишљења, неко ко пише оно што живи и гледа, обожавали смо њену *Поморанцину кору*, јежили се читајући *Ја или неко други*... Вишеструко је везана за Позорје: лауреаткиња најважније позоришне награде, добитница награде на конкурс Позорја за драмски текст [*Можда смо ми Мики Маус*], сарадница *Сцене* (позоришна бранша сећа се бритко-урнебесних редова, њених и Ксеније Крнајски). Ове године на Позорје стиже са *Боливудом*, мјузиклом који је све осим обичног зезања...

Најпре, како разумеш слојан фестивала у контексту чињенице да жена има сва права, осим у пракси. Имаш ли неке оптимистичке визије? Пишам и због низа срамотних и ужасавajuћих догађаја чији смо сведоци ових дана, у овом низу од „најбениније“ кад две жене из врха власти вербално љонихавају штрајкачицу глади и демонстрирају „женску силу“ с „мушкој положаја“, преко жене која из беде јужне Србије оглази у Беч у ишрази за бољим животом, тамо умире од глади заједно са две кћерке, до најновије насиља у Новом Саду, кад је човек који је очигледно мноо раније морао бити на посматрању или под полицијском присматрањем, мацолом убио жену, њену мајку и оца. Шта се то са нама збива?

● Стално говоримо о критици неолибералног капитализма и често заборављамо да је он био, и увек ће бити уско повезан с патријархатом. Не постоји аутентична борба против капитализма без истовремене борбе против патријархата, који је у нашем друштву толико дубоко укоренен да га је неретко тешко и детектовати. Превише смо на њега навикли. То није никаква новост, то је нешто што се код нас дешава без обзира на промену власти и дешаваће се докле год том проблему не приступимо суштински, а не само на папиру. Имам велики проблем с тим да данас, често чак и од жена са којима делим многа уверења, чујем реченице попут „Мени је битно да су жене на руководећим положајима“. Не преиспитује се какве

су то жене, да ли демонстрирају исту врсту патријархалног насиља као и мушкарци. Онда ми заиста није довољно што је неко жена. Мислим да то припада истој врсти матрице која је требало да доведе Хилари Клинтон на власт да би Америка имала прву председницу, без преиспитивања шта је та жена све радила и колико је давала легитимитет истом том патријархату. Бити жена данас једноставно није довољно, површно је и погрешно представљати ствари црно-бело. Ако тако будемо размишљали, онда ћемо са белог хетеросексуалног мушкарца само прећи на испуњавање квота да се ту нађе и 50 одсто белих хетеросексуалних жена које ће перпетуирати исти систем који затвара очи пред сиромаштвом, породичним насиљем и играма моћи.

Метафора пројекција који организује приредбу и људи који чине све да добију улогу у будућем спектаклу више је нешто јасна. Не живимо ли то сваки дан? Шта остаје онима који не би ниједну једину улогу у тој спектаклу? Да ли само да се сакажу и оду?

● На сву срећу, и даље познајем многе људе, и из позоришне бранше и оних других занимања, који нису одлучили да због „неучествовања у спектаклу“ напусте земљу, што је увек опција. Разлог томе је и чињеница да трава можда ни „тамо негде“ није више тако зелена, како показују и последњи избори за Европски парламент, где је десница показала колико је ојачала. Верујем да је тешко овде остати нормалан, јер систем и тренутна власт имају директне и перфидне методе да те полако али сигурно уништавају ако им се не приклониш, или се усудиш да говориш против. Познајем људе којима су претили отказом у државним институцијама зато што су виђени на протестима, а мој пријатељ, писац Марко Видојковић, доживљава константну цензуру на разним местима због емисије на шабачкој ТВ. Дивим се људима који не пристају на компромисе, спремни су да кажу „не“ макар и по цену тога да себи живот учине много компликованијим. Реченица из чувене приповетке „Писар Бартлиби“ Хермана Мелвила из 1853, „Радије не бих“, данас је актуелнија него икад.

„Боливуд“ се може назвати преш мјузиклом, али и правим љолиничким љеајром чију љоруку овдашња љублика лакше љроцесуира рецимо од „директној најага“ на љолинику, што се неће и да разумети. Обичан свеш бори се свакодневно да љреживи. Представе које љледамо у љоследње време љрозивају љублику директно, чак је љишужују за данашње стање. Ти си обрнула љледало, љовориш о радницима у култури, о свом еснафу, уириш љрси у себе и њих и љишаш се о угелу своје и њихове љдљворности. Наравно, кроз причу исто може да уради и свако од нас, ма чиме да се бави. Јер, кривица је у нама, ако ништа јер љушимо и доушћимо да будале мисле како нису будале и да су важне. Мноо нормалних људи љиша се шћа може да уради, али решења нема, немају моћности деловања, неће да се љриклоне а не знају ни како да се одују. И зашто код нас све изледа као шминкање мршваца: од зрага, бехашона и вреловода који се мало-мало ља љодрављају, до љозоришној сисћема, здравсћива, новинарсћива... Дијагнозу знамо, ућлели смо се љолико да не знамо како љомоћи сами себи, али љромена неће доћи сама. Зна ли то неко други? Ко/шћа би моћло да љомоће за излазак из љој врзиној кола?

● То је питање за милион долара ☺ Највећи проблем је што нас је капитализам научио да немамо стрпљења, не смемо да се осећамо лоше, треба да „ширимо љубав“ чак и кад то звучи потпуно апсурдно, рупе у систему могу да се закрпе за тили час, ал' нема везе, кад буду поново пукле, други ће их крпити, шта се то нас тиче, треба да живимо у садашњости као у некој селф-хелп књизи и заборавимо да смо некад имали прошлост. То брисање прошлости, стални губитак континуитета и свеприсутни нарцизам, кад сви мисле да је лако дићи град из пепела, условљава да не можемо из врзиног кола, јер Феникс остаје да се батрга у пепелу. У том смислу сагласна сам са Жижеком [Славој, филозоф] кад каже да је у било којој револуцији најбитнији „Дан после“. Томе су нас научиле велике светске револуције, она наша петооктобарска, и оне „мале“ којима присуствујемо, кад се након револуције често заборавља зашто је све уопште почело и сви гледају како да отму део тог новог, свежег укусног колача. На видело излазе људске особине због којих је тешко замислити другачији свет: себичност, поткупљивост и похлепа.

Велики је проблем што људи више немају наду. Не онакву каква је била деведесетих, већ никакву. Пошћуна лешарија, нема вере у бољу будућност у Србији, све што прихватамо скоро без торчине, беса, љушће, суза... Више некако сивоички... Насћављамо даље... Мозак пошћуно бошксован...

● Мој пријатељ, кореограф Игор Коруга и ја радили смо у Битефу представу *Нема наде* и често били питани: „Да ли заиста нема наде?“ Покушали смо да проговоримо о том безнађу на другачији, можда и оптимистичнији начин – кроз прихватање безнађа. Можда је то прихватање сасвим довољно да не дигнемо руке од свега. Можда чињеница да ће неко некад видети плодове свих тих малих

борби, може бити мотивација да не одустанемо и наставимо даље.

Недавно је један озбиљно уљеган човек рекао да наше срце није на Косову, већ у Торонџу, Монџреалу, Калифорнији, Дејроитџу, Чикаџу, Амстердаму, Берлину, Оману, Пољској, Чешкој, Мађарској... Тамо куда су ошћишла наша деца, бежећи од бесмисла. У твојој биоџрафији ишће да сада живиш у Бечићима. Да ли је шћамо боље?

● Пре шест година прилично себично одлучила сам да део године, тачније зиму, проводим у Бечићима. Почела сам да осећам клаустрофобију у Србији и негативно безнађе, схватила да нећу моћи ни да стварам, ни да критикујем ако се бар мало не склоним одавде. Бечићи зими за мене су простор „ни на небу, ни на земљи“, полуутопијско место где не морам да се бавим свим стварима као у Београду, што ми је омогућило да не дигнем руке од свега. Бечиће одмалена осећам као други дом, тамо имам пријатеље, имам времена да читам, пишем, да се изољујем и размишљам мање бесно и огорчено о свету у коме живимо. Тако помало и бежим од проблема, олакшавам себи муку, али и настављам да се бавим стварима у које верујем. Почела сам да предајем драматургију на Академији драмских умјетности на Цетињу и рад са студентима заиста ме испуњава неким новим оптимизмом.

Шћа си с џодинама научила о ијсању, а шћа о себи ишћући џодинама?

● Писање је за мене увек врста терапије и све моје драме помало су, или доста аутобиографске. Оно што се догодило с годинама и искуством јесте да сам престала толико директно да говорим о себи и својим конкретним проблемима, почела сам да експериментишем са фикцијом и покушавам да кроз шире друштвене теме проговорим о проблемима који нас се тичу у данашњем свету. Писање је велика привилегија, дозвољава ти да пренесеш поруку другима, а истовремено се сам прочиштиш и ослободиш сопствених фрустрација.

У ком шћренушћу над неким шћекшћом одлучујеш да ћеш бишћи редишћел или коаушћор инсценације? Шћа шћо извире из шћекшћа, да ли шће изнервирају сшћолни факшћори (јавне набавке, на ијример) или шће ијробуде и заиншћриџирају унушћарњи немири?

● Када је тема таква да једино можеш да је испричаш кроз сопствено искуство, попут пројекта *Они живе* који сам радила с Миланом Марковићем, кад смо морали да се учланимо у све партије да бисмо направили представу или *Слобода је најсќуљћа кайишћалисћичка реч* са Олгом Димитријевић, кад смо морале да отпутујемо у Северну Кореју и онда испричашмо своја искуства – онда се одлучујем за ауторски пројекат. Режија *Боливуда* догодила се случајно, и то је први пут да сам се нашла у ситуацији да се бавим тако „великом“ представом у институцији као што је Народно позориште. Морам признати да је био огроман изазов али и велико, непроцењиво искуство: поред креативности, режија захтева и велики ангажман и упућеност у све секторе једне машинерије. Тад схватиш колико је позориште комплексна структура, као држава у малом, и у том микрокосмосу можеш да видиш све проблеме који се дешавају на ширем плану.

Фото: Б. Луцић

Ако је слобода најскупиља капиталистичка реч, како сће утврдили Олиа Димиријевић и ши, која је најскупиља реч у овом нашем срању од система?

• Управо слобода. Она ће увек бити најскупиља капиталистичка реч. Ево погледајмо шта се дешава Џулијану Асанжу, човеку који се борио за транспарентност, за слободу медија, жртвовао властиту слободу да би показао у каквој неслободи живимо. Након седам година проведених у амбасади Еквадора, сада је затворен у немогућим условима, у једном од најгорих европских затвора за тешке криминалце. Чека изручење Сједињеним Државама, а све под паролом демократије и слободе. Шта то говори о нашем „демократском“, „слободном“ свету?

Да ли после толико времена имаш живаца да кажеш ши се десило са овим шексом и Субошицом?

• Увек имам живаца да кажем ствари за које мислим да је битно да се изговоре. Јер знамо да „није уметнички ћутати“. Текст *Боливуд* наручило је суботичко Народно позориште у време кад је управница била Љубица Ристовски. Текст ми је делимично и плаћен, и након неких компликација са редитељима, требало је да режира Ђурђа Тешић па су и пробе договорене. У међувремену, уместо Љубице Ристовски, на место управника дошао је Милош Станковић. Иако су пробе заказане и требало је ускоро да почну, Станковић је скинуо текст с репертоара и поручио како не може тамо да се ради јер, наводно, није довољно добар, а знамо шта је било после тога, и преко ноћи променио наслов. *Боливуд* је тако завршио у Народном позоришту у Београду, захваљујући тадашњем директору Дrame Жељу Хубачу, који је имао храбрости и да ме пусти да комад сама режирам.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

Милош Ђорђевић
глумац у „Боливуду“

Позориште као место отрежњења

Милош Ђорђевић нас подсећа да театар треба да је место отрежњења кроз који год кључ да проговара. Разговарамо о представи *Боливуд*, која у једном треш/кемп кључу нимало нежно, али врло духовито сведочи о нашој стварности. И док нас засмејава, не штеди нас нимало.

„*Боливуд*“ ауторке и редитељке Маје Пелевић, сисањелица дефинише као бајковиту ушойију кроз коју се врло кристички, у једном духовитом, урнебесном кључу проговара о друштву у којем живимо.

• Маја је, како сама каже, стварала треш композицију, једну бомбоњеру, заслађену визуелну слику која ће свима отворити уста и пожелете да је купите. Кад отворите паковање, схватићете да је унутрашњост потпуно трула и да сте се преварили. Како сте рекли, утопијска представа са елементима комедије – мене то подсећа на наше друштво, на приступ политици и поимању живота, надањима и очекивањима. Увек тако стихијски, утопијски живимо у различитим фазама, брзо заборављамо и никако да нешто научимо из тога.

Имаће соні о персејективи. Шија је, по вама, права персејектива?

• Стално очекујемо да се деси чудо, доћи ће неко споља и променити нас набоље. Никако да схватимо да то морамо сами да учинимо, изнутра. Нико споља неће нам поклонити чудо, можда ће донети чудо, али поклонити га сигурно неће.

Како је биши гео овој боливудској шима?

• Мени је ово један од најзабавнијих процеса. Маја Пелевић је писала комад и режирала представу тако да нису постојале било какве недоумице у вези са текстом. Она је дошла с јасном идејом, са ауторским тимом који је био врло спреман, тако да смо се изузетно забавили на пробама. Бавили смо се изналажењем најбољих решења, оних за која смо веровали да ће најбоље допрети до публике... Играли смо се, а то је оно због чега сам и почео да се бавим глумом – пре свега, ја уживам на сцени, уживаће и публика док нас прати у игри.

У разговору за Билтен Сузана Лукић је рекла како сматра да „М.И.Р.А.“ и „Боливуд“ на различите начине износе управо њен став о нашој стварности. Ви сће глумац – увек сма-

О женској побуни у земљи окорелог патриотизма

Прве асоцијације чланова жирија на наслов селекције 'Побуна – женски род'

Писац Џевад Карахасан

Прва асоцијација је парадокс, то је у мом осећању формулација која се темељи на парадоксу и производи парадокс, јер ја женски принцип, женски род, жену као биће нераскидиво повезујем са синтезом, са обједињавањем, а побуна је увек једнострана. Женско повезујем са позитивним – позитивним програмом, трудом да се нешто уради. Побуну повезујем са, условно говорећи, негативним програмом. Јунак мог романа *Што ће се прича* Омар Хајам говори како је драги бог жени дао у аманет живот. Жена га рађа и жена га одржава. Ни једно од то двоје не постиже се побуном. Добро, није ме изненадио наслов, знам Свету Јованова као човека који се воли играти парадоксима. Мислим, након што сам погледао већи део његовог избора, да тај наслов није нетачан и немам ни једну примедбу.

Забележила Н. ГВОЗДЕНОВИЋ

Фото: Б. Лучић

Штам да је привилегија одиграши неке ствари, јер сцена дру-
жа реику слободу.

• Захваљујући том простору, можемо све да кажемо у овом паковању, а да не будемо одмах окривљени, да нас неко не стрпа у жуту штампу. Морам да кажем да у Народном позоришту Београд заиста постоји неколико представа у којима се са сцене кажу изузетно важне, јаке и врло провокативне ствари. То је драгоцено, јер позориште и треба да буде место отрежњења. А ми ћемо се крити иза тог права на сценску слободу, па ко схвати, схватиће (смех).

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

**Јенджеј
Пјасковски**
редитељ представе
„Кућа лутака. Лечење“

Шта радити са бременом које није наше искуство?

Јенджеј Пјасковски, редитељ представе *Кућа лутака. Лечење* каже, након њеног извођења, да га је заледила реакција публике током представе...

Зашто? Шта је другачије у односу на публику у Пољској?

• Могу вам рећи да сам помало стрепео, мислим да су људи били преплашени, нико се није смејао. У Пољској се људи често смеју током ове представе. Десет гледалаца је

напустило представу, то сам приметио. Био сам збуњен реакцијом, верујем да људи нису знали шта се дешава. Сада, после представе, видим да су је дубоко проживели и разумели.

Како млад човек да хенгла њу историју своје земље, мести у којем се родио, како да је најзад сахрани, крене новим љуштем а да нема вечитој сивошцања? Шта може да уради с њом историјом, како да се избори са њом?

• То нам је управо била полазишна тачка на пробама, кад смо почели да утврђујемо материјал. Поготово ми у Пољској имамо изузетно важну тему Другог светског рата, те трауме, ту историју, страдање. Веома је тешко да се то обради, није то наше искуство, већ посредовано искуство. Поставља се питање шта је ту објективна истина. Било је потребно да се то стави између заграда и нагласи да ми то перформирамо, играмо се с тим. Није то наше искуство и не може се постићи одређена објективизација. Немамо право на то.

TR на Позорју

TR / Teatr Rozmaitości (Позориште различитости)
учествовало је на Стеријиним позорју 1984. године, ван конкуренције, изводећи драму Велимира Лукића *Santa Maria della Salute*, режија Andrzej Maria Marczewski.

Постоје људи који катеорички преузимају мајрице, убеђени да је нешто иако како се њима свиђа, засиујају сивавове о нечему што нису преживели, ни доживели... То називамо предрасуда. Овде се људи тешко боре против тих предрасуда. Да ли је у Пољској другачије?

• Битно је знати да је Пољска подељена на управна подручја – војводства и од региона до региона зависи какво је стање. Она није етнички хомогена. У официјелном дискурсу културе и политике – све изгледа да је хомогенизовано и да је у реду, не прича се о Русима и муслиманима, етничким мањинама. Током процеса на представи покренули смо ту причу и испоставило се да у свакој породици постоје неке такве приче, нико није хомоген. Брзо смо схватили да су важни како разговори тако и размена искустава, али било је и ћутања и одбијања да

Фото: Б. Лучић

се прича о тој теми: Неки су се просто плашили отварања. *Како људи реајују на ову љредсђаву, ко је љледа? Како сђојише са десничарским круговима у кулђури? Да ли су они и код вас увек дежурни као и овде, кад шреба изређи суд о нечему шђо нису ни видели?*

• Како да не. Они су увек ту. Дешава се да су неки људи увређени, али они сигурно нису протумачили неке знакове у представи. Десничарска опција код нас је веома везана за цркву: на пример, баш нас је оцрнила једна критичарка која пише за католички часопис занемарљивог утицаја.

Како млад редишељ у Пољској сђиже до режије? Да ли мора много да се дружи љо кулоарима и љозоришним кафеима или је довољно само да буде шђаленшван?

• Питање је шта је таленат и шта год био, стоји чињеница да таленат није довољан да се ради и опстане. Ја сам фриленс редитељ, тако је код нас у Пољској, нисте запослени. Бирам увек да радим ствари мени занимљиве, али знам да постоје начини и „начини“ да режираш, постанеш препознатљив у позоришном миљеу. Не прибегавам тим шемама. Трагам за новим садржајима који су мени интересантни, узбудљиви, провокативни, пуштам да ме то води кроз живот. Препуштам се.

Себастијан Павлак

глумац у представи „Кућа лутака. Лечење“

Кроз трауму до исцељења

Пољска представа *Кућа лутака. Лечење*, изведена у Међународној селекцији „Кругови“, на зауман и духовит начин суочава нас с простором трауме и ужасом кроз који пролазе жртве. На сцени, пред нашим очима, ствара се читав свет који у себи сажима и простор трауме и простор чудесног који исцељује. Себастијан Павлак говори о потреби да се кроз трауму прође како би се она редефинисала, о начину на који ова представа функционише у пољском контексту.

Како је шекао љроцес односно шђа је значио љролазак кроз штрауму?

• Доста смо причали с редитељем о тој теми, али документарни и филмски материјал су ипак доминантна инспирација. Захваљујући процесу и раду са редитељем успели смо да трасирамо потпуно нов смер који има димензију фантазије, чак и бајковитог света. Тиме смо могли да искажемо поштовање према жртвама рата. Казивања о жртвама у Пољској креирају се углавном по истој матрици – покушали смо да причу преведемо на ниво наднаравног, наша прича иде и кроз, и контра, и мимо трауме.

Причали смо о љоме на овољодишњем фестивалу. Да ли смађраше да љролазак кроз штрауму за љлумца може биђи ојасан, љољољово ако не инђеђрише искусђиво које је љрошао у љроцесу?

• Плашили смо се најпре да не увредимо истинске жртве Другог светског рата и мислим да нисмо прешли границу. Неки ликови и сцене су веома провокативни. Рецимо, заиста постоји књига *Дневник Ханке* и Ханке која се појављује у представи, заиста је била заљубљена у Немца и хтела с њим да ступи у сексуални однос.

Какве су реакције љублике у Пољској?

• Занимљиве. Гледаоци кажу да се суздржавају од смеха, јер то не доликује теми. А дешавају се интензивне и различите реакције – од громког смеха до једнако снажног плача.

Моменашђ шрансценденције у љредсђави је снажан – слике лејшира, снеђа који љада на крила анђела, љо мом доживљају врсђа су сеансе унушар ужаса, а исђу функцију имају и видео-ђројекције. Шђа овај моменашђ значи за вас као љлумца?

• Стало нам је да људи то осете, препознају у представи и прихвате. Видео- пројекције су замисао редитеља да дочара један свет снхватице, свет контра трауми.

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ
Превод Габријела Абрасович

Фотђа: Б. Лучић

„Побуна – женски род“ шема је од које кређемо ове љодине кад разљоварамо о свим друђим љрођеним љрујама, на љпример о радницима који имају шђолико љодина да би морали биђи у љензији, а који раде на црно и љадају са љрађевина... Пошђуно нам је унишђено досђојансђвао, ми смо љорађени и љонижени.

• Слично је и код нас. Што се саме теме тиче, примећујем да и у Пољској постоји заокрет на женске теме, јер то је огроман потенцијал и основа да се проговори и о другим угроженим, маргинализованим групама.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

P. S. Хвала Габријели Абрасович на помоћи у преводу с пољског

Округли сто: Боливуд

Позориште је потребно, али не и довољно

На Округлом столу о представи *Боливуд*, у извођењу Народог позоришта Београд, учествовали су ауторка текста и редитељка Маја Пелевић, композиторка Ања Ђорђевић, кореограф Игор Коруга и глумци Сузана Лукић, Павле Јеринић и Милош Ђорђевић

Разговор је започела модераторка **Ана Тасић**, подсетивши да је ово још једна од представа на овогодишњем Позорју која се бави позориштем, али на другачији начин него *Каролина Нојбер* и *М.И.Р.А.* Представа пародира кич, а као симбол те естетике узет је Боливуд. Зашто Боливуд и зашто пародија? – прво питање упутила је редитељки.

**Гласање публике за најбољу представу
Боливуд – 3,78**

За **Мају Пелевић** Боливуд је метафора онога што смо данас спремни да урадимо, пристајући на различите компромисе, да бисмо пронашли какво-такво решење за своје проблеме. Не би овај комад назвала пародијом, већ сатиром – желели су да покажу колико смо сами спремни да радимо оно у шта не верујемо, само да постигнемо макар привремену бољитак.

Ана Тасић је упитала ауторку текста и редитељку да ли је ова врста позоришта делотворнија од оног агресивнијег, које смо имали прилике да видимо на овом Позорју.

– Ниједно позориште, нажалост, није довољно делотворно. Сви који се њиме бавимо, и ван својих уметничких оквира, свакодневно треба да смо друштвено-политички ангажовани. Затварање у уметничке кругове ништа не доноси и узалудно је веровати да само уметношћу можеш да промениш свет. Позориште може тек да разбуди људе, подстакне их на размишљање, али на дневном нивоу ваља се понашати у складу с политичком поруком коју шаљемо са сцене. Дакле, треба да делујемо, а то можемо постићи излажењем на гласање, учествовањем у креирању живота у нашем делу града итд. – објаснила је **Маја Пелевић**. – Изем ти позориште које мисли да ће променити конкретне ствари, без фокусираног друштвеног ангажмана.

Водитељ Округлог стола **Игор Бурић** запитао се колико је нама уопште близак Боливуд и откуд он као метафора у овој представи.

– Уопште не говоримо о Боливуду – одговорила је **Сузана Лукић**. – Причамо о уметницима који живе у једној земљи попут наше. У оковима у којима се налазе често не могу више ни да бирају, већ траже излаз и спас по сваку цену, нешто за шта ће се ухватити. Боливуд је само симбол – нешто шарено, цветно, некаква шарена лажа.

– Добро се сећам ваше критике у којој сте написали да у овој представи нисте нашли ништа уметнички вредно – укључила се и композиторка **Ања Ђорђевић**. – Међутим, ви немате појма колико је тешко направити нешто што је стереотип, а да томе дате свој мали глас. Не мора све да се каже на трагичан начин да би било схваћено трагично. Лакше ми је да се кроз хумор изразим о неким стварима него кроз сузе. Јаче ме погађа та такозвана туга у дуру него плакање и жалопојке.

Надовезао се и глумац **Павле Јеринић**, речима да код нас не постоји много начина на које грађани могу слободно да се изразе, а сатира је један од ретких начина борбе за слободу мишљења.

У разговор се из публике укључио и млади критичар **Андреј Чањи**, који је подсетио да представа тематизује проблем расизма. Постоји лик младог Рома, коме се не дозвољава приступ у трупу, упркос томе што уме да игра и пева. Поставио је питање зашто представа не живи ту своју идеју те зашто за улогу није ангажован Ром, било глумац, било натуршчик.

– Мислим да питање није на месту, јер нико од нас не тумачи оно што је у реалном животу. Нити је Милош Ђорђевић првак драме, нити је Данијела директорка, па зашто онда ја не бих тумачио Рома – поново је одговарао **Павле Јеринић**. – Слажем се са ставом да маргиналне друштвене групе треба да буду што више укључене, али питање је небитно у нашој уметничкој поставци.

Сузана Лукић истакла је да не може било ко на сцени, поготово не у националном театру, да замени професионалног глумца који се школује да изведе све оно што публика гледа.

Ана Тасић искористила је прилику да Сузану Лукић, коју је стериданска публика ове године гледала и у представи *М.И.Р.А.*, замоли да упореди своје две улоге, као и два процеса рада.

– То су две потпуно другачије естетике – одговорила је **Сузана Лукић** – али обе су за мене убојите. Ако некога занима мој став о уметности и друштву, нека погледа ове две представе. Иза обе стојим.

Фото: Б. Лукић

Игор Бурић прокоментарисао је да Мају Пелевић, која се на Стеријином позорју већ одавно афирмисала као драмски писац, први пут видимо у улози редитеља. Да ли је то због чувеног незадовољства драмских писаца начином на који се њихови комади постављају на сцену?

– Не, никако, то је испало случајно, будући да је овај комад волшебно остао без редитеља. Жељко Хубач предложио је да се опробам у тој улози, јер је испало да у том тренутку није било никог да постави на сцену мој текст – одговорила је **Маја Пелевић**. – Никако није ствар у томе да мислим како нико не уме да режира моје текстове.

Милош Ђорђевић на Округлом столу наставио је да говори у маниру своје улоге, па је на питање **Ане Тасић** како му је „легао“ лик глумца који тумачи у представи, одговорио у шљивом тону:

– Одлично ми је легао, ем се бавим глумом, ем глумим глумца. Могу да радим шта хоћу на сцени и ви мислите да глумим, могу да вам радим шта хоћу. Ја то користим и у животу. Сви мисле да се шалим и говоре како сам духовит, а заправо говорим свакоме шта хоћу. Схватио сам да је то најбоље. Моја жена најбоље зна колико сам код куће досадан, јер тамо ћутим и спремам хумор да ван куће говорим истину.

У разговор се укључио кореограф **Игор Коруга**, речима да је читав екипа током рада на представи уживала, процес стварања био је изузетно забаван, у најпозитивнијем могућем смислу. **Игор Бурић** упитао је да ли је музика на сцени нека предност, како су композиторка и он радили на синхронизацији покрета и музике.

– Стицајем околности, сонгови су настали раније и добио сам их унапред – објаснио је **Игор Коруга**. – Представа је стварно рађена тимски, надопуњавали су једни друге, делујући свако у свом домену. Стално је било живо и динамично, на почетку су сви имали много предлога, који су размотрени, а неки и усвојени.

На питање модератора да ли је на ритам и друге карактеристике њене музике утицао сам глумачки задатак, композиторка **Ања Ђорђевић** одговорила је одрично, али и додала да композитор увек мора знати за кога ради.

– Ако су то глумци који су више или мање вешти у певању, онда морате то имати у виду. Није исто да ли пишете за оперску певачицу или за глумицу којој певање није основни посао. Човек увек треба да има на уму с ким ради и шта у складу с тим може да осмисли. Мислим да сам спровела Мајину идеју, а да су глумци извели најбоље што су могли.

Игор Коруга истакао је да је њему много већи изазов да ради кореографију за глумце него за играче: код играча тачно зна шта њихова тела све могу, те су и њихове могућности уједначене. Сарадња са глумцима подразумева рад с различитим телима, другачијих капацитета, па је улога кореографа у суштини да постави оквир и посматра и прати како ће се који глумац снаћи у томе.

Маја Пелевић објаснила је да чињеница што се представа завршава тако што Ром и млада глумица одлазе у Боливуд, говори како је за крај изабрала утопијску визију, али сама не верује у конкретан излаз из ове ситуације.

– Без обзира на то што су срећни и одлазе у Боливуд, ипак они припадају овом друштву које има памћење као златна рибица. Тако се утопија слива у дистопију и, нажалост, та дистопија побеђује, што је тренутна реална ситуација.

Милош Ђорђевић, на питање о томе како београдска публика реагује на представу, одговара да је задовољан реакцијом стеријанске публике, будући да зна да њу није лако задовољити.

– У Београду нам се некад дешава да током представе постоји сарадња с публиком, а онда као да се ентузијазам истроши, аплауз буде скроман. Без жеље да омаловажавам београдску или било коју другу публику, морам да истакнем да нам је посебна част што смо овде добили овакав аплауз. Добро је кад у публици имате неког ко се слободно смеје и на тај начин поведе смех и аплаузе и током представе. Имам утисак да се публика на овој представи мало збунује, није сигурна треба ли да се смеје или осећа горчину.

Међутим, глумца **Павле Јеринић** није задовољан реакцијама стеријанске публике и изразио је жаљење што није добио аплауз након сцене певања у којој 46 секунди одржава један тон. Утисак је, ипак, мало поправила госпођа из публике која је на крају Округлог стола изразила дивљење његовом гласу, рекавши да је звучао толико добро да је чак помислила како је тон продужен техничким средствима.

Бојана ЈАЊУШЕВИЋ

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: БОЛИВУД

Шећерлема за крај Стеријиног

Представа-мјузикл *Боливуд* драмске списатељице и редитељке Маје Пелевић постављена је у продукцији Народног позоришта Београд. Јединствена прилика у којој су се срели Гогољев *Ревизор*, Бекетов *Гого* и треш естетика.

Метапредстава *Боливуд* је прича о глумачкој трупи у малом месту на граници (јасна алузија на град Суботицу) која у простору напуштене фабрике „Младост“ припрема приредбу за боливудског продуцента у нади да ће добити улоге у његовим филмовима, али он, авај, никада не дође. На моменте духовита, цветна, шарена, светлуцава и сјајна представа указује на мрачне проблеме нашег данашњег државног уређења, занемаривање културе од стране власти, проблеме приватизације, дехуманизацију човека, појаву расизма и нетолеранције, дужничког ропства и високих рата за кредите што све доводи човека на руб егзистенције. Након што престанемо да се тихо кикоћемо, а очи се одморе од пресијавања златних ресица на сцени, остаје питање шта нам је, као друштву, чинити.

Маја Пелевић користи стих чије су риме крајње баналне. Машина – ташна; гроб – роб; млада – сада... Међутим, и сама радња поприлично је једноставна, а глумци представе делују потпуно аматерски у свом припремању приредбе за дочек

продуцента, па је онда и врста стиха одговарајућа тематици. Пелевићева се поиграва и са изговарањем дидаскалија, због чега се понекад ствара утисак постојања наратора. Извор комике може се пронаћи и у иронији између изговорене дидаскалије и радње коју глумац чини. С обзиром на то да трупа чека боливудског продуцента, очекиване су биле музичке секвенце (композиторка Ања Ђорђевић) које су изузетно присутне и у њиховим филмовима. Весела мелодија и оштар текст с циљем да да критички осврт на ситуацију.

Глумци (Милош Ђорђевић, Јелена Ђокић, Данијела Угреновић, Павле Јеринић, Бојана Ђурашковић) одлични су у свом претеривању и уиграни у кореографијама (Игор Коруга). Иако представљају колективног јунака – позоришну трупу, успели су да створе минималне али присутне разлике у карактерима.

Визуелно најинтересантнији елемент представе јесте сценографија (Игор Васиљев). На средини сцене је острво са палмом на којем се глумци повремено гурају и сударају приказујући тиме клаустрофобију и тескобност својих, али уједно и наших живота. Неиздрживу потребу да некуда одемо, изађемо, али немамо куда. У позадини је фотографија ведрога неба изнад које је сјајна жица. Небо на сцени и небо на костимима глумца (Марина Вукасовић Меденица) асоцирају на чувену сцену из филма *Труманов шоу* – филм о јунаку заробљеном без свог знања у читавом једном граду изграђеном за потребе ријалити програма. Дакле, и ми у публици, и глумци на сцени, живимо у заслепљујуће привлачној и естетски пријатној симулацији направљеној да нас опчини како не бисмо приметили окове наше свакодневице. Небо такође подсећа на филм *Дан мрмоша* који почиње и завршава се кадровима неба, а јунаци овог филма, неки свесно, други не, изнова и изнова живе исти дан. Као и ми. Картонско небо може, у први мах, да наведе на помисао да је у питању рај, али свет представе *Боливуд* заправо је антиутопија. Сјај жице изнад неба у граду на граници Србије јасан је нетолерантан однос према мигрантима. Ако смо нетрпељиви, можемо бар бити екстравагантни.

Фото: Б. Лучић

Проблем текста и изведбе јесте упадање у замку приказивања општег места. Истомишљеници се обраћају истомишљеницима. Колективно смо још једном поновили проблеме овог друштва. А људи који не увиђају стварност на исти начин највероватније не седе у позоришној сали и тако њихова перцепција не може бити промењена овом представом. Суштински, позоришна представа није нужно место које треба да понуди одговоре и решења за политичку и економску ситуацију, али *Боливуд* не излази из оквира међусобног тапшања по леђима између аутора, глумаца и публике. Па је тако и коментар гледатељке након одгледане представе која би требала да делује освешћујуће био: баш бих волела да имам капут који изгледа као *Боливуд*.

Дивна СТОЈАНОВ
IV година драматургије,
Академија уметности Нови Сад

СТУДЕНТ КРИТИЧАР: КУЋА ЛУТАКА

Облак од симбола

У оквиру међународне селекције „Кругови“, у недељу, 2. јуна, публика се нашла на Сцени „Јован Ђорђевић“ СНП-а да би и сама допринела креирању аутентичне атмосфере коју су представили ТР Варшава и *Rippenhaus. Kuracja (Кућа луџака. Лечење)* Магде Фертач, у режији Јенджеја Пјасковског и у изведби Јустине Василевске, Агњешке Жулевске, Леха Лотоцког и Себастијана Павлака.

На идејним темељима драме Ђорђа Лебовића *Војник и луџка*, уз мотиве из биографије Марије Маљицке, истакнуте глумице којој је након рата забрањен рад и Арлете Бланш, француске филмске и позоришне глумице која је осуђена због колаборације са окупатором, представа тематизује проблем виктимизације и друштвене конструкције сећања која одређује однос према жртвама и њихов статус.

Гласање публике за најбољу представу
Кућа лутака. Лечење – 3,89

Представу отвара видео рад Марте Наврот, крупан план жене, Вилме Рајнер, „коју је 1970. глумила Халина Миколајска у последњој сцени телевизијске драме *Луџка са креветца број 21*. Путем поетичног текста и кореографске стилизације покрета за коју је био задужен Миколај Карчевски, глумица у златном костиму и у високим „шљокичавим“ штиклама уводи проблем жена које су у концентрационом логору Аушвиц живеле у повлашћеној соби, „Кући лутака“, која је служила за разоноду немачким војницима.

Стилом глумачке игре који је сасвим одмакнут од животне реалности и представља лутке које ходају и говоре, кроз замену перика и маски међу глумцима, успоставља се симболичка позоришна реалност која саму себе демистификује. Кроз аутентична сведочења жртви, пред публику се износи огољен глумачки процес, стварање уверљиве игре трауме, и на тај начин се приказује како је

Фото: Б. Луцић

могуће конструисати сећање. Само, у позоришту је таква конструкција део уметничког процеса који је транспарентан, а у животу је реч о друштвеним оквирима у оквиру којих се сећање обликује и преноси.

Онеобичена глумачка игра, симболички постављена реквизита (розе плишана пушка на рамену народног ослободиоца), рефренска понављања лирских иронијских сегмената унутар текста, музика и видео радови који акцентују скученост простора и изазивају осећање тескобе и клаустрофобије упркос светлуцавим костимима и ведрим бојама којима је сцена испуњена, заиста успевају да представе хипокризију и поставе питање.

Фото: Б. Луцић

Ако је публика усред рата испуњавала позоришну салу гледајући буфонерије, а после рата радо казнила глумицу која је захваљујући вези са гестаповским официром успела да одржи своје позориште, да ли то значи да су они које лако осуђујемо због сарадње са окупатором, само средство којим сами себе ослобађамо одговорности?

Свакако је то питање кључно за промишљање у времену релативизације злочина из Другог светског рата, и поновног рађања фашизма коме смо непомични сведоци.

Марија ПЕЈИН
IV година драматургије,
Академија уметности Нови Сад

ЈУЧЕ НА ПОЗОРЈУ

Промовисана два броја „Сцене“

Представљањем две свеске часописа „Сцена“ које су изашле у овој години, након две сесије Дана књига, поново смо „ушли“ у издавачку делатност Стеријиног позорја, институције чије се издаваштво последњих година значајно обогатило и разгранало.

„Са нескривеним задовољством у руци држим два новозашла броја будући да је редакција успела да одржи и потврди планирани континуитет излагања и да је, избором тема, саговорника, сарадника, успоставила висок квалитативни ниво часописа који се не чита само у Србији већ је радо виђен и у региону. Та чињеница свакако је важна и мотивишућа, а управо на почетку рада ове редакције прокламовани континуитет и квалитет допринели су значајном присуству „Сцене“ у театарском животу Србије и региона“, рекао је **Милош Латинковић**, главни и одговорни уредник „Сцене“ на јучерашњој промоцији која је уприличена у горњем феојеру СНП-а.

Уредница **Исидора Поповић** представила је носећи тематски блок првог броја насловљен „Безгранично позориште“, који је уредила заједно са Наталијом Лазић.

„Број један донекле је специфичан јер се основна тема коју прати односи на један важан и занимљив, али нажалост 'скривени' аспект театарске уметности. У овом броју испитује се место и значај позоришта у животу особа са сметњама у развоју. Та 'територија' је вишеструко сложена и по много чему неухватљива за збир дисциплина које се њоме баве. У овој области, чини се, одговори нису и не могу бити једнозначни и дефинитивни. Због свега није погрешно рећи да је нови број „Сцене“ један од могућих осврта на моћ позоришне уметности.“ У форми интервјуа реч су добили редитељи (Ђорђе Макаревић), медицински стурчњаци (др Ненад Рудић), појединци који су цео живот посветили раду са осетљивим групама (Миодраг Миша Близнац, Наталија Лазић, Марија Дружанић) али и њени актери (Јована Лазић, Дивна Шарановић, Игор Деспотовић, Марко Луковић).

Број доноси и три интересантна драмска текста аутора Брендана Мареја који се у Великој Британији бави еду-

кативним театром, као и драму Филипа Грујића *не ѓре 4:30 ниши ѓосле 5:00*, победнички текст на конкурс Стеријиног позорја за савремени домаћи драмски текст у 2018/19. години.

Други број „Сцене“, који се појавио током Стеријиног позорја, уредник **Александар Милосављевић** на неки начин сматра и његовим пратећим програмом јер је део садржаја посвећен фестивалу. Специјално за овај број разговарао је са селектором 64. позорја Светиславом Јовановим о проблемима, мотивима, кохезионим елементима, значајним дометима али и недостацима представа у овогодишњој селекцији. Опширан, темељан и занимљив интервју као најаву фестивала. Као посебност овог броја истакао је прилог „Моја азбука позоришта...“, ауторски текст Роберта Ђулија, значајног европског редитеља који се увек са љубављу и поштовањем сећа наступа својих представа на Битефу, као и југословенских, пре свега театарских пријатеља. Нови број доноси и интервју са Робертом Ђулијем са којим је разговарала Оливера Милошевић. Иностране драмске писце драмом *НЛО* заступа Иван Вирипајев, руски драмски писац, глумац и редитељ, а блок „Домаћа драма“ Ђорђе Косић драмом *Сага није јули*, једним од текстова који је ушао у ужи избор на конкурс Стеријиног позорја за савремени драмски текст.

„Сцена“ у оба броја задржава устаљене рубрике, па ће читаоци пронаћи одличне текстове у тематским целинама посвећеним позоришној историји, теорији, образовању, сценском дизајну, новим књигама као и о дешавањима на до сада одржаним фестивалима.

Б. ОПРАНОВИЋ

Промена на Стеријиним позорју

Јавна читања драма студената драматургије Академије уметности Нови Сад

Драматуршке цртице

Јавна читања драма студената драматургије јесте новина на Стеријиним позорју. Студенти четврте године драматургије Академије уметности у Новом Саду, уз менторство проф. **Марине Миливојевић Мађарев** показали су драматуршки дар, који је део замисли о промени домаћих репертоара и рада на побољшању домаће српске драме, која јесте и биће темељ Стеријиног позорја. Након заокруженог драмског циклуса, о којем се говорило, иако никако не довољно, намеће се питање о којем размишљају позоришне школе и неколицина професора: куда даље? На који начин Позорје може да допринесе савременом домаћем драмском тексту, радећи не само на истрајавању Фестивала већ и опстанка српске драме и домаћег драмског репертоара? О томе је било речи на Стеријиним позорју и на радионицама које је водио Жељко Хубач. Практично, на томе су радили и студенти новосадске Академије уметности.

Фото: М. Блашковић

У јавним читањима чули смо пет драмских текстова. Писали су их припадници исте генерације, иако је тешко уочљива заједничка нит. Тематски и стилски драме су хетерогене, иако је квалитет драмских текстова на истом нивоу. Ове драме обухватају различите феномене српског друштва и театра: савремене новосадске приче с почетка 2017. године (*Звездани човек Драгана Миљковић*), онлајн потрага за сродном душом или квинта дејт на Тиндеру (*Love me, Tinder Дивне Стојанов*), страдање и сазревање једне од најинтригантнијих песничких и стваралачких фигура у српској књижевности – Радета Драинца (*Песник, ајаш и њрофетш – или Сан у екстџизи Раке Драинца Марије Пејин*), фасцинација понирања у људску душу, као што је у свом делу чинио Кундера (*Ојрошџајни валцер Стефана Цокића*), преиспитивање историје и будућности одмотавањем клупка о Аски Флајшман (*Флајшман Стефана Тајбла*). Интересовања младих драмских писаца крећу се од преиспитивања форме савремене драме и класичне дијалогске форме, преко комичних заплета, драме апсурда, редеофинисања познате аристотеловске драматургије и постдрамског позоришта.

У комаду *Звездани човек Драгана Миљковић* бележи низ сусрета и заплетених ситуација, хвата ситуације онако како навиру у Новом Саду 2017. године, с пролећа, иако оно никада да се пробије. Драмски врло тачно грађене ситуације између Богдана, Јована, Марије, Јелене и психијатра одговарају на битна питања о брачним односима и пријатељству, о утицају друштвених мрежа и интернет свету на социополитичка кретања једног друштва, које је

ра) и реалног погледа на свет. Јавно читање ове драме режирани су **Тамара Кострешевећ, Матија Ђедовић, а драму су читали Алекса Јовчић, Стефан Старчевић, Сара Симовић, Емилија Милосављевић и Уна Беић.**

Дивна Стојанов написала је узбудљив, потресан и модеран комад о компликованим односима међу студентима, онда када интернет тј. Тиндер упознавање узима све више маха, иако компанија тврди да је вероватноћа за онлајн сусретање љубави мања од 2%. **Love me, Tinder Дивне Стојанов**, бавећи се судбином студената између два испитна рока, пружа квалитетне, духовите дијалоге који указују да писац добро познаје жаргон и говорну структуру ове групе. У овој комедији у три чина укрштају се елементи класичне драматургије са карактеристикама драме с циљем да се говори о љубави која као револуција руши препреке и предрасуде. Драму *Love me, Tinder* режирала је **Милана Никић**, а драму су читали глумци **Исидора Влчек, Ана Кесеровић, Игор Грекса, Стеван Узелац и Вукашин Ранђеловић.**

Фото: М. Блашковић

Фото: М. Блашковић

Драма **Марије Пејин Песник, ајаш и њрофетш (или Сан у екстџизи Раке Драинца)** комад је у којем се поетско-драмским језиком исприповеда прича о Радојку Јовановићу, познатијем као Бандиту Раки Драинцу. Поред његовог оца, мајке, стрица, у драмском свету Марије Пејин појављују се Станислав Винавер, Светислав Стефановић, Сибе Миличић, Тин Ујевић, Иво Андрић, Миливоје Живановић и други, што не само да драмски свет богати докумен-

Фото: М. Блашковић

све актуелније и непосредније. У потрази за *царсћвом небеским* пред Милетићевим спомеником, јунаци ове комичне и горке драме, подсећају, годину дана након смрти Боувија, Принца, Умберта Ека и Фидела Кастра, да је на овом свету „остала велика празнина“ и да „то што су сви отишли заједно значи да је потребно доста простора за оно што предстоји“. Драмски закључак Драгана Миљковић, уз жељу да се гласније чује, јесте да је то празно место остављено за нас и нашу генерацију, која има много тога да каже. Ова драма говори о новом грађанском друштву, а снага текста је у духовитим дијалозима, лепим поентама (нпр. Једино ослобођен ум може да ства-

таристичким детаљима већ сведочи да је прича о којој је реч истина. Драинчева поезија у овом комаду узвикује оно што је Драинац писао у Манифесту хипнизму – „Доста са мртвим линијама на папиру. (...) Дајте нам мало грозде, мало свемира – ужаса – мало више крви, да се види бар један конач горје душе“. Драмски текст Марије Пејин режирао је **Иван Вања Алч**, а драму су читали глумци **Ана Рудакијевић, Јелена Лончар, Дарија Вучко, Никола Кнежевић, Пеђа Марјановић, Федор Ђоровић, Стеван Шербеџија, Милош Лазић, Стефан Бороња, Александар Сарапа, Стефан Тајбл**. Виолиниста је био **Милан Милановић**.

Драма *Ојрошџајни валцер* Стефана Цокића, по мотивима истоименог романа Милана Кундере, припада оној врсти комада у којој аутор кроз поетско-реалистички проседе у форми класичне драме износи различите ставове комунистичког режима у Чешкој, тј. у Прагу и околини током лета 1976. године. У *Ојрошџајном валцеру* Милана Кундере, а истовремено и у целовечерњој трагикомедији Стефана Цокића, има нечег бурлеског, али и познатог: медицинска сестра на клиници за лечење плод носи суочена са нежељеном трудноћом, гинеколог са амбицијама да остави лични печат на будућој генерацији, бунтовни аутомеханичар – људи су какви би могли бити ми или неко кога познајемо, мада себи такве слике нипошто не желимо да признамо. Режију *Ојрошџајног валцера* урадио је **Владислав Велковски**, стериданској публици познат по режији одличне *Малојрађанске свадбе* Б. Брехта. Драму су читали глумци Академије уметности.

тена прича о Аски Флајшман, њеној породици и мрачном подруму његове куће чини ову драму интригантном драмском причом, са готово филозофским закључцима и питањима – да ли је историја недодирљива? Драму Стефана Тајбла режирао је **Немања Лековић**, а читали су **Јелена Лончар, Александра Пејић, Урош Младеновић, Никола Јаношевић, Александар Сарапа и Давид Мијатовић**, док је продуцент **Милица Милићевић**.

Оваква јавна читања драма важна су из неколико разлога. То можемо, првенствено, схватити као промоцију домаће драме, имајући у виду да тек покоја драма доживи прво извођење, а онда у позоришном смислу утихне након прве праизведбе. Важно је да о овим драмским текстовима говоримо, како бисмо обновили или саградиле храм драмске уметности који почива, хтели ми то да признамо или не, на студентима драматургије и књижевности. Разлога је безброј, а једно је сигурно: јавна читања драме треба наставити, не само у оквиру позоришта *Промена* већ на једном институционализованом нивоу. Стога, можемо само похвалити Стеријино позорје, проф. Марину Миливојевић Мађарев и сјајне студенте, који су се показали не само као одлични писци већ као самосвесни позоришни познаваоци.

Милена КУЛИЋ

Радионице „Функција репертоара у развоју позоришне куће“

Креативни дијалог са студентима и вежбе ума

– Разрадио сам идеју селектора Светислава Јованова и концепирао радионице с темом „Функција репертоара у развоју позоришне куће“. Намера ми је да, на првој сесији, прођемо кроз искуства маркантнијих репертоара наших позоришних кућа, да детерминишемо у којој мери се креирање репертоара разликује у одређеним срединама. Да успоставимо неке принципе који су важни за могућност коегзистентног креирања репертоара. Кажу – нема правила у позоришту. Да, али важно је дефинисати кораке да би се начинио репертоар у датој средини. На другој сесији бисмо анализирали профиле три различите позоришне средине (рецимо Лесковац, Сомбор, Београд), средине са различитим навикама публике, те би, уз замишљене ограничавајуће факторе, студенти сами осмишљавали репертоар који бисмо, потом, заједнички анализирали – најавио је драмски писац **Жељко Хубач** дводневне радионице на Камерној сцени СНП-а у оквиру пратећих програма овогодишњег Стеријиног позорја.

По његовим речима, у шта смо се уверили током сесија, створио се отворени, креативни дијалог са студентима, једна врста вежбе ума, усаглашавање теорије и праксе. Зашто радионице са овом темом? Хубач ситуацију у нашим позориштима описује као хаотичну.

Фото: М. Блашковић

Стефан Тајбл комадом *Флајшман*, по мотивима истинитих догађаја, своје јунаке смешта у два периода: у 1941. и 1942. годину и пола века касније у 2001. годину. Сlike се ређају, а читалац/слушалац прати догађаје смештене у Митровици на Сави / Хрватској Митровици уочи и током првих година Другог светског рата у кући јеврејске породице Флајшман на Тргу Краља Петра/Тргу Адолфа Хитлера и шездесетак година касније у Сремској Митровици, у истој кући на Житном тргу, која сада служи као локал. У овом комаду свака реченица је кључна јер тек све заједно дају пуно значење овом тексту. Испретле-

– Незаинтересованост за позоришну уметност је апсолутна, те та чињеница онемогућава нормално бављење репертоарима. Обично имамо две до три премијере годишње, уз обавезу задовољавања свих чинилаца, од политичара до оснивача и незадовољних глумаца – у таквој ситуацији тешко је успоставити било какав принцип у томе ко креира репертоар, поделу... Бег од компромиса и уметничка слобода такође су бежање од тих принципа. Увек, разуме се, с часним изузецима. Постоји неколико театара који успевају да створе коезистентну репертоарску политику. Мало је оних који успевају да се јасно дистанцирају од компромиса! Ми смо друштво које је заглибило у компромис! – сматра Хубач.

И управо се због тога, када говоримо о креирању репертоара, упире поглед у студенте и младе људе окупљене у татрима, полазнике радионице. Како они замишљају да се изборе са данашњицом у тетару готово потпуно неблагонаклоном? Како креирати репертоар, смело, а у исто време опстати слушајући гласове и оних који долазе из самих позоришта, као и оне споља, ван театра, уз уважавање публике али и окупљање нове.

– Овде сам да сазнам и научим нешто што је увод у то шта значи репертоарска политика и колико је важна као промишљање. Нисмо у прилици да сагледамо та питања у оквиру плана и програма наших студија. Уверена сам да је задатак репертоара да споји више различитих сензибилитета, јер публика прво види репертоар, па се, потом, одлучи да уђе у позориште и погледа представу – износи Београђанка **Ружица Ања Тадић**, студенткиња мултимедијалне режије на новосадској Академији уметности у класи Никите Миливојевића. Њен предлог репертоара и детаљну анализу Жељка Хубача, помно су слушала двојица колега са исте Академије, студенти драматургије **Стефан Цокић** из Зајечара и **Никола Ђоковић** из Београда.

По речима Жељка Хубача, мисија Ружице Тадић, сагледана из укупног репертоара који је предложила на обе сцене, јесу млади редитељи. Чувши њен репертоарски концепт, коментар Хубача, између осталог, био је и: „ Да, можда да почнеш сезону у Атељеу 212 са *Марашонцима*, Душко Ковачевић привлачи публику, а Фрљић заснива свој редитељски израз на коментару свакодневице... То би био знак да покушаваш да помириш непомирљиво и да, у исто време, пробудиш непостојећу саборност у Атељеу... А за улоге 'матораца' треба довести ауторитете, које они из Атељеа воле... Сви мушкарци и једна жена, или обрнуто, то је добро понудити, да се људи на почетку не посвађају превише“!

Остале предлоге, смишљено и намерно – без обзира на задатак потписника редова да извештава са радионице о сачињавању репертоара – нећемо открити! Можда их једног дана препознате у стабилном, привлачном, интригантном, смело, иновативном репертоару неког од наших позоришта, а с потписом неког од бивших студената или других младих театарских посленика, полазника ове радионице.

Радионицама Жељка Хубача нису присуствовали само студенти.

– Са колегом Хубачем, на моје велико задовољство, сарађујем веће деценију, често се и консултујемо. Дошао сам да слушам и разменим искуства – каже глумац **Бојан Јовановић**,

уметнички директор позоришта „Бора Станковић“ у Врању.

– Ако избегнемо редовне финансијске потешкоће, репертоар креирамо пре свега у светлу чињенице да је наше позориште једино у Врању. У том смислу потребан је разнолик репертоар и у жанровском и у естетском погледу. Разуме се, квалитет нам је на првом месту. Иако смо без зграде позоришта још од 2012, успели смо да поставимо репертоар на здраве нове. У прилог томе говори и чињеница да смо две године заредом били на Стеријиним позорју. Како сматрамо да је континуитет веома важан, још 2009. направили смо дугорочнији план – из концепта Фестивала „Борини дани“ развила се и репертоарска политика. Искључујемо, дакако, варијанту подилажења публици, те играмо драме од Чехова до Тијане Грумић, а Бора Станковић је стално присутан бар с једним делом. Трудимо се да се не држимо комфорне зоне. Ако је веровати, а заиста се и назире крај уређења нове зграде позоришта, од јесени ћемо се у њу уселити. Планирамо, за почетак, *Нечистију крв* у режији Југа Ђорђевића, као покушај да направимо искорак у читању Боре Станковића.

Бранислава ОПРАНОВИЋ

У СУСРЕТ

65. СТЕРИЈИНОМ ПОЗОРЈУ 2020.

Позоријански блокбастери

(Без финансијског ефекта. Није ово Бродвеј!)

1996: *У џошпалубљу* Владимира Арсенијевића (рд. Никита Миливојевић, ЈДП): представа, глума, Округли сто критике; *Конше Зановић* Владимира Секулића (Град театар Будва): глума, сценографија, костими, сценски покрет; *Царев зајочник* Миодрага Станисављевића (“Б. Буха”): режија (Милан Караџић), глума, музика.

1997: *Бановић Сјрахиња* Борислава Михајловића Михиза (ад. и рд. Никита Миливојевић, Град театар Будва) обележио је сезону: представа, адаптација, две глумачке роле, Округли сто критике; *Турнеја* Г. Марковића (рд. Милан Караџић, Атеље 212): драмски текст, глума, сценографија, музика.

Бановић Сјрахиња

1998: Две представе фаворити – *Горски вијенац* (ЦНП Подгорица): представа, режија (Бранислав Мићуновић),

сценографија, костими, сценски покрет; *Породичне ѝриче* Б. Србљановић (рд. Јагош Марковић, Атеље 212): драмски текст, две глумачке роле, Округли сто критике.

2000: *Проклећа авлија* (Крушевачко позориште): представа, награда за укупан ауторски пројекат – драматизација, режија (Небојша Брадић), глума, Округли сто критике.

2001: *Јеџоров ѝуиш* Виде Огњеновић (Град театар Будва) доминира: представа, драмски текст, режија (В. Огњеновић), две од шест глумачких награда, сценографија, костими, музика, Округли сто критике.

Јеџоров ѝуиш

2002: *Ойсага цркве Свеѝої сїаса* Горана Петровића (рд. Кокан Младеновић, НП Сомбор): драматизација, глума, сценографија, музика, Округли сто критике.

2003: Година у знаку *Породичних ѝрича* Б. Србљановић у извођењу Позоришта "Чики Гергел" (Капошвар, Мађарска): представа, режија (Габор Русњак), глума, сценографија, Округли сто критике.

2004: Доминира *Професионалац* Д. Ковачевића (Théâtre Vidy Лозана Е.Т.Е. & Théâtre Le roche Женева, Швајцарска): представа, режија (Laurence Calame), сценографија, Округли сто критике.

2005: На јубиларном Позорју, упечатљиво учешће бечког Бургтеатра – Б. Србљановић, *God Save America* (Америка, други део): режија (Карен Бајер), глума, сценографија, Округли сто критике.

2006: Позорје у знаку две поставе *Скакаваца* Б. Србљановић: Загребачко казалиште младих (Хрватска): представа, глума, сценографија; ЈДП: режија (Д. Мијач), две глумачке роле, костими, музика, Округли сто критике.

2007: *Наход Симеон* Милене Марковић (СНП & Стеријино позорје) односи већину награда: представа, драмски текст, режија и сценографија (Томи Јанежич), две глумачке роле, костими, музика.

2009: Опет веома успешан наступ СНП-а: *Брод за луѝке* Милене Марковић (рд. Ана Томовић): представа, драмски текст, глума, музика, Округли сто критике.

2010: *Поморанѝина кора* Маје Пелевић (Новосадско позориште/Újvidéki Színház, рд. Кокан Младеновић): драмски текст, две глумачке роле, сценографија, костим, кореографија и *Бродић за луѝке* М. Марковић (рд. Александар Поповски,

Поморанѝина кора

СНГ Љубљана/Словенија): представа, глума, музика, Округли сто критике.

2012: *Радници умиру ѝевајуѝи* Олге Димитријевић (Хартфакт фонд Београд & Битеф театар): представа, драмски текст, режија (Анђелка Николић), музика, кореографија, Округли сто критике.

2013: Мјузикл *Зона Замфирова* (рд. Кокан Младеновић, Позориште на Теразијама): представа, две глумачке роле, музика, кореографија; *Чаробњак* Федора Чилија (НП Сомбор): драмски текст, режија (Борис Лијешевић), глума; *Галеб* Чехова (СНП, рд. Томи Јанежич): глума, Специјална награда за представу, Округли сто критике.

2015: Шест награда за *Казимира и Каролину* Е. фон Хорвата (Атеље 212): представа, режија (Снежана Тришић), две глумачке роле, сценографија, костими.

2016: *Пијани* Ивана Вирипајева (рд. Борис Лијешевић, Атеље 212): представа, две глумачке роле; *Родољубци* (НП Београд): режија и сценографија (Андраш Урбан), музика, Округли сто критике; *Виолиниста на крову*, мјузикл (СНП Нови Сад & Новосадско позориште): глума, костими, кореографија.

Јами дисѝтрикѝи

2018: *Јами дисѝтрикѝи* Милене Богавац (Битеф театар Београд & Центар за културу Тиват & Фестивал MASZK Сегедин & Think Tank студио Н. Сад (Србија, Црна Гора, Мађарска): представа, драмски текст, режија (Кокан Младеновић), две глумачке роле, костими; *Царсѝтво небеско – Еѝика балканика* (рд. Јернеј Лоренци, НП Београд & Битеф театар): глума, музика, сценски покрет, драматургија, Округли сто критике.

Приредила Александра КОЛАРИЋ

Фото: Б. Лучић

ХАСАНАГИНИЦА, по мотивима драме Љубомира Симовића, режија Андраш Урбан, Новосадско позориште/Újvidéki Színház
 Стеријине награде: најбоља представа; Ведрана Божиновић за драматургију; Марта Береш за улогу Хасанагинице; Ирена Поповић за оригиналну сценску музику; Награда "Дневника" Марти Береш

Фото: Б. Лучић

КОЗОЦИД, текст и режија Вида Огњеновић, Градско позориште Подгорица (Црна Гора)
 Стеријине награде: Вида Огњеновић за текст; Игор Ћорђевић за улогу Професора; Герослав Зарић за сценографију;
 Награда публике за најбољу представу

Фото: Б. Лучић

КАРОЛИНА НОЈБЕР Небојше Ромчевића, Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Република Српска – БИХ)
 Стеријине награде: Кокан Младеновић за режију; Ирена Поповић за оригиналну сценску музику

Фото: Б. Лучић

ПЕТРИЈИН ВЕНАЦ према роману Драгослава Михаиловића, режија Бобан Скерлић, Атеље 212 Београд
 Стеријине награде: Јована Гавриловић за улогу Петрије градске; Иван Марковић за улогу Добривоја (Фонд „Дара Даринка Чаленић“ за најбољег младог глумца); Татјана Радишић за костимографију; Награда продуцентске куће „Scomediasco“ за епизоду Тихомиру Станићу за улогу Љубише

Фото: Б. Лучић

М.И.Р.А., концепт и режија Андраш Урбан, Битеф Театар Београд
 Стеријине награде: Мирјана Карановић за глумачко остварење; Ведрана Божиновић за драматургију; Ирена Поповић за оригиналну сценску музику; Александар Милосављевић за позоришну критику; Стеријина награда Округлог стола "Дејан Пенчић Пољански" за најбољу представу

НАГРАЂЕНИ

Фото: Б. Лучић

ЗЛА ЖЕНА Јована Стерије Поповића, режија Ива Милошевић, Народно позориште/Narodno kazalište/Népszínház Суботица
 Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољу младу глумицу – Милице Сужњевић за улогу Султане;
 Стеријине награде: др Дејан Средојевић за сценски говор; Иста Степанов за сценски покрет.